

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет (інститут) Географічний
Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У
ВИЩІЙ ОСВІТІ

підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Силабус освітнього компонента «СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У ВИЩІЙ ОСВІТІ» підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Розробник: Ткачук Н.М., доцент кафедри економічної та соціальної географії, кандидат педагогічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної / освітньо-наукової / освітньо-творчої програми:

Ткачук Н. М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії
Протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри: _____

Погребський Т. Г.

І Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній Рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	Галузь знань <u>А Освіта</u> Спеціальність <u>Середня освіта</u> <u>(Географія)</u> Освітньо-професійна програма <u>Середня освіта. Географія.</u> Освітній ступінь: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Вибірковий
Кількість годин – 150, кредитів – 5		Рік навчання – 2
		Семестр – 4
ІНДЗ – немає		Лекції – 10 години
		Практичні роботи – 20 годин
		Самостійна робота – 110 годин
Мова навчання – українська		Консультації – 10 годин
	Форма контролю – залік	

ІІ. Інформація про викладача

ІІІ Ткачук Надія Михайлівна

Науковий ступінь кандидат педагогічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри економічної та соціальної географії

Контактна інформація

Телефон 0974852583

Електронна пошта: Tkachuk.Nadiia@vnu.edu.ua

Профайл: <https://cutt.ly/awJfxm3P>

Адреса викладання курсу: вул. Банкова, 9, корпус ВНУ імені Лесі Українки

Дні занять (<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>)

ІІІ. Опис освітнього компонента

1. **Анотація освітнього компонента.** Силабус вибіркового освітнього компонента «Соціально-емоційне навчання для сталого розвитку у вищій освіті» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти бакалаврського рівня.

У сучасних умовах глобалізації та швидких соціальних змін зростає потреба у формуванні в майбутніх учителів не лише професійних знань, а й розвинених соціально-емоційних компетентностей. Це особливо важливо для вчителів географії, адже їхня діяльність передбачає активну комунікацію, роботу в колективі, управління навчальними процесами та вирішення конфліктних ситуацій.

Важливим є те, що СЕН враховує індивідуальні потреби здобувачів освіти, стимулює їхній особистісний розвиток і підвищує якість навчального процесу. Для підготовки майбутніх учителів географії це має стратегічне значення, адже саме вони повинні не лише передавати знання, а й виховувати учнів у дусі співпраці, толерантності та сталого розвитку.

Таким чином, силабус освітнього компонента відповідає актуальним викликам сучасної педагогіки, сприяє гармонійному поєднанню когнітивних і соціально-емоційних аспектів навчання та забезпечує підготовку конкурентоспроможних фахівців для системи загальної середньої освіти.

2. Мета і завдання освітнього компонента.

Метою вибіркового освітнього компонента «Соціально-емоційне навчання для сталого розвитку у вищій освіті» є формування в майбутніх учителів географії соціально-емоційних компетентностей, необхідних для ефективної професійної діяльності, розвитку емоційного інтелекту, комунікативних навичок та здатності до створення сприятливого освітнього середовища, що відповідає принципам сталого розвитку.

Курс передбачає вирішення таких **завдань**:

1. Ознайомити студентів із теоретичними засадами соціально-емоційного навчання та його роллю у сучасній педагогіці.
2. Сприяти розвитку емоційного інтелекту, навичок саморегуляції та усвідомленого вираження власних почуттів.
3. Розвивати вміння ефективно комунікувати, працювати в команді та вирішувати конфліктні ситуації.
4. Формувати здатність застосовувати методи СЕН у професійній діяльності вчителя географії.
5. Підготувати студентів до впровадження інноваційних освітніх практик, що враховують соціально-емоційний розвиток учнів.
6. Сприяти формуванню культури взаємопідтримки, емпатії та толерантності у навчальних колективах.
7. Розвивати здатність критично аналізувати освітні ситуації та приймати виважені рішення з урахуванням принципів сталого розвитку.

3. Soft skills.

Після опанування курсу «Соціально-емоційне навчання для сталого розвитку у вищій освіті» студенти-майбутні вчителі географії зможуть розвивати м'які навички:

Комунікація та співпраця: ефективно висловлювати власні думки та почуття у різних освітніх і професійних ситуаціях; слухати й розуміти інших, формувати культуру конструктивного діалогу; працювати в команді, підтримуючи атмосферу взаємоповаги та співпраці.

Емоційний інтелект: усвідомлювати власні емоції та регулювати їх у стресових чи конфліктних ситуаціях; проявляти емпатію, розуміти емоційний стан інших людей; застосовувати техніки саморегуляції (релаксація, медитація, дихальні вправи).

Критичне та творче мислення: аналізувати складні педагогічні ситуації, пропонувати різні шляхи їх вирішення; використовувати інноваційні підходи для створення позитивного освітнього середовища; демонструвати гнучкість мислення у взаємодії з учнями та колегами.

Лідерство та відповідальність: брати на себе ініціативу в організації групової діяльності; формувати позитивний приклад поведінки та взаємодії в освітньому середовищі; приймати відповідальні рішення, враховуючи інтереси колективу та принципи сталого розвитку.

Міжособистісна та соціальна взаємодія: конструктивно розв'язувати конфлікти та попереджати їх виникнення; налагоджувати ефективні професійні та міжособистісні стосунки; сприяти формуванню культури підтримки, довіри та толерантності у групі.

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практичні роботи	Самостійна робота	Консультації	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Соціально-емоційне навчання (СЕН) та сутність його основних компонентів						
Тема 1. Соціально-емоційне навчання як сучасна педагогічна парадигма у вищій освіті		1	2	10	1	РМГ/5
Тема 2. Роль СЕН у формуванні освітнього середовища, орієнтованого на сталий розвиток		1	2	10	1	РМГ/5
Тема 3. Самоусвідомлення у структурі СЕН.		2	2	10	1	ДС/3 ІРС/5
Тема 4. Емоційний інтелект як складова професійної компетентності педагога.		2	2	10	1	ДС/3 ІРС/5
Тема 5. Методи розвитку емоційного інтелекту в учасників освітнього процесу			2	10	1	ДС/3 ІРС/5
Тема 6. Соціальний інтелект: його сутність та базові компоненти		2	2	10	1	ДС/3 ІРС/5
Тема 7. Соціальні емоції, емпатія			2	10	1	ДС/3 ІРС/5
Тема 8. Взаємодія з оточуючими. Міжкультурна комунікація та толерантність у педагогічній практиці		1	2	10	1	ДС/3 ІРС/5
Тема 9. Відповідальне прийняття рішень: складова СЕН		1	2	15	1	ДС/3 РМГ/3,
Тема 10. Безпечний навчальний простір. Університет як простір розвитку соціально-емоційних компетентностей.			2	15	1	ДС/3 РМГ/3
Разом за модулем 1		10	20	110	10	70
Види підсумкових робіт						Бали
Контрольна робота 1						10
ІРС/реферат						20
Всього годин	150	10	20	110	10	100

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

№	Тема	Вид роботи
1	Емоційний інтелект як складова професійної компетентності вчителя географії	Есе
2	Методи розвитку емпатії у студентів: аналіз можливостей використання на практичних заняттях	Міні-дослідження (аналіз вправ, опитування)
3	Вплив соціально-емоційного навчання на створення позитивного освітнього середовища	Кейс-стаді/ Аналіз конкретних прикладів організації групової роботи; розробка рекомендацій для формування позитивного мікроклімату
4	Роль толерантності та міжкультурної комунікації у викладанні географії	Есе / Презентація
5	Соціально-емоційне навчання як інструмент профілактики професійного вигорання педагогів	Есе/ Аналіз наукових досліджень і власні рекомендації щодо використання СЕН для збереження психоемоційного здоров'я.
6	Техніки саморегуляції та управління емоціями в роботі майбутнього вчителя	Практичне дослідження (щоденник саморефлексії)
7	Соціально-емоційне навчання у формуванні культури взаємопідтримки та співпраці студентської групи	Кейс-стаді / Презентація Аналіз ситуацій з групової взаємодії та пропозиції практик для розвитку культури підтримки.

Орієнтовні теми рефератів «Соціально-емоційне навчання для сталого розвитку у вищій освіті»

1. Соціально-емоційне навчання як інноваційний підхід у сучасній освіті.
2. Емоційний інтелект: складові, значення та шляхи розвитку у студентів.
3. Толерантність і міжкультурна комунікація як умови сталого розвитку освітнього середовища.
4. Соціально-емоційні навички та їхній вплив на ефективність командної роботи.
5. Техніки саморегуляції й подолання стресу у професійній діяльності вчителя.
6. Профілактика професійного вигорання педагогів через соціально-емоційне навчання.
7. Університет як простір розвитку soft skills студентів.
8. Практики створення позитивного мікроклімату у студентських групах.
9. Інноваційні методи інтеграції соціально-емоційного навчання на уроках географії.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти. Відвідування занять є обов'язковим. Здобувачі першого рівня вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Здобувач повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь у навчальному процесі.

Політика щодо академічної доброчесності. Політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності регламентовані наступними документами: Кодекс академічної доброчесності ВНУ ім. Лесі Українки, Положення про комітет з етики наукових досліджень ВНУ ім. Лесі Українки, Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників ВНУ імені Лесі Українки (https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/normatyvno-pravova-baza/)

Вивчаючи даний освітній компонент, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати всі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- списування під час контрольних заходів (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв) заборонено;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших здобувачів освіти;
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань здобувачів освіти.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. У разі відсутності здобувача на практичних заняттях з об'єктивних причин, він має право виконати завдання, передбачені планом практичних занять, і одержати відповідні оцінки. Відпрацювання пропущених занять має відбутися до останнього практичного заняття під час індивідуально-консультаційної роботи викладача. Якщо здобувач освіти отримав бал за темою освітнього компонента менший за максимальний, він має право лише один раз повторно скласти поточний контроль за темою (усна відповідь та виконання завдань для самостійної роботи). Зараховується найвищий результат. Скласти поточний контроль за темою можна на консультації у вільний від аудиторних занять час.

Відпрацювання практичних робіт, які передбачали оцінювання участі в дискусії, тренінгу, роботу в групах здійснюється через виконання завдань самостійної роботи до теми.

Оцінювання здійснюється відповідно до чинного Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (<https://ed.vnu.edu.ua/71-2/нормативні-документи-вну-імені-лесі-у>).

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024_Vизнання_резул_татів_ВНУ_ім._Л.У._ред.pdf).

Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах тощо) на тематику, яка відповідає темам курсу, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

У межах навчального року можуть бути визнані результати навчання, набуті в неформальній та/або інформальній освіті, в обсязі не більше як 10 % загального обсягу кредитів, передбачених ОП.

Ресурси неформальної освіти за тематикою курсу:

Курс [Я і якісне та цілісне навчання. Соціально-емоційне навчання і психосоціальна підтримка. | Prometheus](#)

Курс «Небайдужі: базові емоційні потреби та соціальна взаємодія». 15-годинний безкоштовний курс із фокусом на емоційне благополуччя <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/emotional-needs-and-social-interaction/>

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали.

Здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт тощо, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю згідно систему бонусних балів, яку погоджує науково-методична комісія факультету.

V. Підсумковий контроль

Рейтинг здобувача освіти з навчальної роботи визначається відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки».

Поточне оцінювання здійснюється за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента (під час аудиторного заняття чи/та на платформі електронного курсу Moodle).

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за: виконання завдань практичних робіт тем змістових модулів, участі в дискусії під час практичних та лекційних занять (всього – 70 балів);

контрольні заходи змістових модулів, які проводяться у формі контрольної роботи (максимум – 10 балів);

індивідуальна самостійна робота (20 балів).

До контрольного заходу у вигляді тестування допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу, в тому числі і матеріал самостійно, та частково виконали роботи із даного змістового модуля. Завдання опитування обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання. Тестове завдання контрольного заходу складається з 20 питань. За кожну правильну відповідь здобувач освіти отримує 0,5 бала.

Самостійна робота передбачає розробку та презентацію розробки проєкту/ дослідження/дослідницького есе (20 балів).

Семестровий залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу з певного компонента освіти на підставі результатів виконання всіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: аудиторної роботи під час лекційних, практичних (семінарських, індивідуальних), самостійної роботи, виконання ІНДЗ, контрольних робіт тощо.

Залікові бали виставляються за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ОК. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів). У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються.

Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100 балів. На залік виносяться типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Орієнтовні теоретичні питання до заліку

1. Дайте визначення соціально-емоційному навчанню (СЕН) та розкрийте його основні компоненти.
2. Які ключові компетентності формує СЕН у майбутніх учителів?
3. Роль емоцій у житті людини?
4. У чому полягає роль емоційного інтелекту в професійній діяльності вчителя географії?
5. Сутність та базові компоненти соціального інтелекту
6. Назвіть основні соціальні навички, що розвиваються через СЕН.
7. Які методи та інструменти впровадження СЕН у вищій школі є найбільш ефективними?
8. Розкрийте значення емпатії у професійній діяльності педагога.
9. Як імітаційні вправи та рольові ігри сприяють формуванню soft skills у студентів?
10. У чому полягає зв'язок СЕН зі сталим розвитком освіти?
11. Яку роль відіграє культура толерантності та міжкультурна комунікація у викладанні географії?
12. Опишіть техніки саморегуляції та їх значення для запобігання професійному вигоранню вчителя.
13. Які форми та методи доцільно використовувати для розвитку навичок командної роботи у студентів?

14. Що таке активне слухання та яку роль воно відіграє у професійній діяльності вчителя?
15. Які бар'єри ефективної комунікації ви знаєте та як їх можна подолати в освітньому процесі?
16. Як соціально-емоційне навчання сприяє розвитку культури співпраці в академічних групах?
17. У чому полягає значення невербальної комунікації у взаємодії між учителем та учнями?
18. Які техніки можна застосовувати для вирішення конфліктних ситуацій у студентських колективах?
19. Як розвивати навички толерантності та емпатії у процесі міжкультурної комунікації?
20. У чому полягає відмінність між формальною та неформальною комунікацією в освітньому середовищі?
21. Як робота в команді сприяє розвитку лідерських та організаційних навичок студентів?
22. Асертивність поведінки.
23. Поясніть значення рефлексії у формуванні соціально-емоційних компетентностей.
24. Які інноваційні практики інтеграції СЕН у викладання предметів ви знаєте?
25. Як університетське середовище може сприяти розвитку соціально-емоційних навичок студентів?
26. Оцініть важливість поєднання когнітивних та емоційно-соціальних аспектів у навчанні майбутніх учителів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Освітній компонент оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Не зараховано (необхідне перекладання)

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна література

1. Венгловська О. А., Елькін О. Б., Марущенко О. А., Федоренко О. Ф. Упровадження компонентів розвитку емоційного інтелекту в учнівства: практичний порадник педагогам закладів загальної середньої освіти. УІРО, 2023. 18 с
2. Елькін О. Б. Соціально-емоційне навчання як затребувана практика формування м'яких навичок учнівства: сучасні виклики та досвід

України. Соціальна робота та соціальна освіта. 2023. № 1 (10). С. 42–56. URL: <http://srsou.edu.ua/article/view/281654>

3. Панченко В.В. Соціально-емоційне навчання як сучасна педагогічна парадигма у вищій освіті. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/65/part_2/19.pdf

4. Розвиток емоційного інтелекту в закладі загальної середньої освіти / автор-укладач Г. І. Савонова. Лисичанськ, 2021. 70 с. URL: <https://znavshov.com/FR/13468/643.pdf>

Додаткова література

5. Можливості для реалізації соціально-емоційного навчання в рамках реформи «Нова українська школа» / Гриневич Л. та ін.; за заг. ред. Л. Гриневич, С. Калашнікової. Київ: Видавнича група «Шкільний світ», 2021. 312 с.

6. Соціально-емоційне та етичне навчання. EdCampUkraine : веб-сайт. URL:<https://www.edcamp.ua/seelukraine/>.

7. Що таке програма соціально-емоційного та етичного навчання і як вона працює. НУШ: Нова українська школа : веб-сайт. URL: <https://nus.org.ua/articles/shho-take-programa-sotsialno-emotsi>

Інтернет-ресурси

1. Аналітичний огляд «Можливості для реалізації СЕН у рамках реформи НУШ» від ГО «Інститут лідерства, інновацій та розвитку» URL:

[ILID_FS-on-SEL_final.pdf](#)

2. Посібник «Я (практикую) СЕЕН. Посібник для створення професійної спільноти» від EdCamp Україна; <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/POSIBNYK-dlya-roboty-z-batkivstvom-VEB.pdf>

3. [Матеріали для педагогів — Програма СЕН «Зерна»](#)